

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРАВ ТА
ПРОФСПІЛКОВОГО РУХУ В УКРАЇНІ**

Матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 28 травня 2020 року)

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
К. Ю. Мельника

Харків – 2020

УДК 349.2; 349.3
ББК 67.405(4Укр)
П 78

Друкується за рішенням оргкомітету відповідно до доручення Харківського національного університету внутрішніх справ від 25.02.2020 № 34.

П 78 Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 28 травня 2020 р.) / за заг. ред. К. Ю. Мельника. – Х. : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. – 388 с.

Збірник містить тези доповідей, які присвячені проблемам розвитку трудових прав та права на соціальне забезпечення населення України, а також проблемам функціонування професійних спілок в Україні. Для науковців, представників професійних спілок, організацій роботодавців та державних органів.

УДК 349.2; 349.3
ББК 67.405(4Укр)

Тези доповідей друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за точність поданих фактів, цитат і прізвищ несуть автори та їх керівники.

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2020

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

Гончарук В. В. ГАРМОНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ТА НОРМАМИ ЄС.....	164
Данилов М. О. СОЦІАЛЬНО ОБУМОВЛЕНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГУМАНІЗМУ У СФЕРІ ПРАЦІ УКРАЇНИ.....	167
Зайцев О. Л. СТАТУС ТЕНДЕРНОГО КОМІТЕТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ДО 1 СІЧНЯ 2022 РОКУ.....	170
Зеленський В. М. СКОРОЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ АБО ШТАТУ ПРАЦІВНИКІВ В ОСТАННІЙ РЕДАКЦІЇ ПРОЕКТУ ТК УКРАЇНИ.....	174
Карпушова О. В. ОСНОВНІ ТРУДО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАЛЕЖНОГО ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ІЗ СУДДЕЮ В УКРАЇНІ.....	178
Клименко А. Л. ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДґРУНТЯ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ТРУДО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	181
Коваленко К. В. ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ	186
Кравцов Д. М. ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ МОЖЛИВІ БЕЗ ПІДПОРЯДКУВАННЯ – ПИТАННЯ ЧИ ТВЕРДЖЕННЯ?	189
Лежнева Т. М., Черноп'ятов С. В. СПРЯМОВАНІСТЬ ЗАГАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЯК ЇЇ СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	193
Литвиненко В. М. НЕНОРМОВАНИЙ РОБОЧИЙ ДЕНЬ ТА НАДУРОЧНА РОБОТА: ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ.....	197
Лук'янчиков О. М. СТИМУЛЯКРИ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	200
Любимов О. К. ДИСЦИПЛІНА ПРАЦІ ПРОФЕСІЙНИХ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	204
Новіков Д. О., Зубков А. С. ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГІДНОЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	207
Огієнко І. В. ДОДЕРЖАННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ВСТАНОВЛЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ЯКІ СПРЯМОВАНІ НА ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ.....	210
Остапенко Ю. О. ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОВЖИВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯМ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКАМИ	213

Проблеми розвитку соціально-трудо­вих прав та профспілкового руху в Україні

диференціацію заробітної плати працівників, які отримують заробітну плату на рівні мінімальної у межах фонду оплати праці, шляхом встановлення доплат, надбавок, премій з урахуванням складності, відповідальності та умов виконуваної роботи, кваліфікації працівника, результатів його роботи».

Які висновки? Система диференціації оплати праці між працівниками 1-го та 25-го розряду скоротилася в 2,37 рази (але ще існує), а між працівниками 1-го та 13-го – в 2,27 рази і зійшла нанівець (проте держава ще маскує цей факт). А замість стимулюючої функції ми маємо симулювання стимулювання – стимулякр.

УДК 349.22

ДИСЦИПЛІНА ПРАЦІ ПРОФЕСІЙНИХ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*Любимов О. К.,
помічник судді Вищого
господарського суду України,
канд. юрид. наук
ORCID 0000-0002-0891-884X*

Наразі рух України до Європейського Союзу супроводжується низкою негативних чинників, серед яких – нестабільність економіки, загроза внутрішній безпеці та територіальній цілісності з боку держави-агресора, низький рівень соціального життя населення, а також зневіра людей у кращому майбутньому для них самих та їхніх дітей. Але, незважаючи на це, у досить непростий для України час держава всіма силами намагається протистояти негативним процесам та спрямовувати свою політику на впровадження європейських стандартів та норм у суспільне та державне життя¹. Між тим слід констатувати, що суттєвим чином перешкоджає цій діяльності держави недисциплінованість професійних публічних службовців, тобто державних службовців і службовців в органах місцевого самоврядування. Це пояснюється тим, що недисциплінована праця цих службовців становить собою ризик для національної безпеки держави, створює негативний імідж держави, знижує авторитет суб'єктів публічної адміністрації, збільшує соціальну напругу в суспільстві та спричиняє зростання правового нігілізму на публічній службі та в суспільстві загалом. Звісно, умови, що формуються за таких обставин, не можуть бути належними

¹ Любимов О. К. Характеристика проблем, які виникають у процесі адаптації законодавства України про державну службу до норм Європейського Союзу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019 № 4(38). Р. 113.

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

для впровадження високих стандартів публічного адміністрування, підвищення рівня життя населення, посилення ролі права у житті держави та суспільства. Як наслідок, на міжнародній арені за нашою державою зберігається імідж корумпованої держави, якої не має місця в ЄС.

Певна річ, недисциплінованість професійних публічних службовців не є проблемою, якою пояснюється тривалість періоду реалізації Україною євроінтеграційних амбіцій. Зокрема, такий стан справ обумовлюється також недостатньою транспарентністю професійної публічної служби, відсутністю результатів від впровадження кадрової політики, порушенням стандартів гідної праці на публічній службі тощо. Однак тією чи іншою мірою вказані проблеми завжди стосуються питання трудової (службової) дисципліни, а також ефективності позитивних і негативних заходів забезпечення трудової дисципліни на професійній публічній службі.

Саме тому досить гострою в цьому аспекті постає проблема відсутності в нашій державі ефективного механізму притягнення професійних публічних службовців до юридичної відповідальності за вчинення дисциплінарних проступків. При цьому недосконалість цього правового механізму насамперед є наслідком поширеної в нашій державі практики уникнення винними особами відповідальності (за принципом «рука руку мие»). Таким чином, у цьому контексті важливим аспектом, який наблизить чинне законодавство до норм ЄС, а Україну – до вступу у цей Союз, є: 1) встановлення та визначення конкретного механізму притягнення службових осіб до юридичної відповідальності; 2) визначення чіткого алгоритму дій уповноважених на притягнення до відповідного виду відповідальності органів та осіб.

На цьому шляху потребується європеїзація трудового законодавства України про працю та трудових норм законодавства про державну службу й про службу в органах місцевого самоврядування, зокрема у частині запровадження в Україні європейських принципів притягнення до юридичної відповідальності цих службовців. Процедура притягнення публічних службовців до дисциплінарної та матеріальної відповідальності у цьому сенсі має ґрунтуватися на принципі верховенства права, законності, обґрунтованості притягнення до відповідальності, можливості надання публічному службовцю достатніх засобів захисту власних прав і своєї позиції у справі тощо¹. Крім того, притягнення до юридичної

¹ Губанов О. О. Сучасний стан і перспективи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері юридичної відповідальності публічних службовців. *Порівняльне право*. 2016. № 4. С. 147.

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

відповідальності службовців має носити не декларативний характер (це досить часто спостерігається сьогодні), а наставати відносно осіб, які порушили трудову дисципліну.

У науковій літературі висловлюється думка відносно того, що має бути розроблений та прийнятий Кодекс поведінки державного службовця. На нашу думку, сьогодні (на що ми вже звертали увагу) є потреба у створенні та прийнятті Кодексу поведінки публічного службовця. У такому разі врегульовуватиметься нормативна основа для дисциплінарної поведінки (і юридичних наслідків недисциплінованої поведінки) також і публічних службовців органів місцевого самоврядування.

Крім того, звернемо увагу й на те, що питання дисциплінарної відповідальності публічних службовців сьогодні в Україні досить часто носить суб'єктивних характер², а тому в більшості випадків залежить від керівника органу публічної служби (це є надзвичайно важливою проблемою, адже, на думку вчених, неналежний рівень дисципліни в органі публічної служби призводить до того, що публічні службовці стають корумпованими³), що, на нашу думку, не є доцільним та може створювати певні зловживання відносно осіб, які вчинили дисциплінарний проступок. Більш того, надзвичайно пильна увага у такому разі має приділятися дотриманню процедур виявлення та розслідування протиправних дій, ймовірно вчинюваних особами, котрі мають особливе становище у публічних органах та/або є уповноваженими на вирішення питань і прийняття рішень державного значення. Окреслена позиція обумовлена тим, що саме ці особи найбільш часто зловживають своїми правами та посадовими обов'язками, саме вони не бояться бути покараними, а збитки, яких вони завдають державі, досить часто оцінюються сотнями тисяч чи навіть мільйонами. Проте найбільшою проблемою цього є те, що відповідна поведінка й безкарність таких порушників законодавства культивує атмосферу недисциплінованості в органі публічної служби.

Поряд із тим варто відзначити, що певні кроки у цьому процесі вже спостерігаються, зокрема, у розширенні антикорупційної інфраструктури – антикорупційних органів, наявність і функціонування яких тією чи іншою мірою сприяють дисциплінованому виконанню публічними службовцями своїх службових функцій нале-

² Аведян Л. Й., Руденко Ю. С. Необхідність і проблеми адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського союзу. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 2(25). С. 438.

³ Гладкий В. В. Об'єктивні прояви пенітенціарної корупції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 189, 191.

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

жним чином. Проте слід визнати й те, що робота цих органів не буде ефективною до тих пір, поки кожний працівник та кожна людина не усвідомить свою роль у діяльності цих органів влади. Саме тому в означеному сенсі варто окрему увагу звернути на людський менталітет, розвиток інституту справедливості при виконанні своїх службових обов'язків, принципу відповідальності, розвитку інституту відповідальності перед суспільством та державою. Тобто ми маємо на увазі вирішення комплексу таких проблем: 1) ідеологічних та світоглядних правових проблем (зокрема, підняття на публічній службі належного рівня умов гідної праці службовців, адже належне ставлення до працівника обумовлює те, що він стає більш мотивованим до виконання трудових завдань без порушення трудової дисципліни); 2) ідеологічних проблемних питань, які не є власне юридичними за своєю природою (інформаційна та роз'яснювальна робота серед професійних публічних службовців, метою якої має стати недопущення вчинення протиправних дій, а також усвідомлення своєї відповідальності перед суспільством).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Любимов О. К. Характеристика проблем, які виникають у процесі адаптації законодавства України про державну службу до норм Європейського Союзу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019 № 4(38).
2. Губанов О. О. Сучасний стан і перспективи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері юридичної відповідальності публічних службовців. *Порівняльне право*. 2016. № 4.
3. Аведян Л. Й., Руденко Ю. С. Необхідність і проблеми адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського союзу. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 2(25).
4. Гладкий В. В. Об'єктивні прояви пенітенціарної корупції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2.